

Studiile realizate cu finanțare participativă permit inițiativelor cetățenești să joace un rol mult mai important în procesele de co-creare, întrucât pot să formuleze critici bine documentate cu privire la planurile guvernamentale și să furnizeze concepte alternative coerent structurate. În acest sens, spre exemplu, mișcările cetățenești din Anvers au reușit să determine modificarea drastică a proiectelor guvernamentale privind finalizarea șoselei de centură.

Descrierea problemei

Noul stil de planificare a mobilității se bazează tot mai mult pe procese de co-producere, care implică diverși actori. Pentru a deveni un partener cu drepturi depline în aceste procese, mișcările cetățenești au nevoie să își lărgescă aria de expertiză, astfel încât să poată analiza documentele de planificare și studiile aferente realizate de administrațiile orașelor și de consultanții acestora și să ofere alternative precum concepte fezabile de proiectare.

Cum funcționează

Merriam Webster definește noțiunea de finanțare participativă („crowdfunding”) ca fiind o practică de obținere a finanțării (pentru o nouă afacere, de exemplu) prin solicitarea de contribuții de la un număr mare de persoane, în special cele din comunitatea online. Întrucât este legată de activitățile promovate prin rețelele sociale, aceasta reprezintă o modalitate inovatoare de strângere de fonduri, bazată pe speranța de a beneficia de participarea pe scară largă a publicului. Finanțarea participativă are la bază termenul „crowdsourcing” (externalizare în masă spre publicul larg) din domeniul marketingului. Persoanele care sunt în favoarea dezvoltării unui anumit produs sunt rugate să doneze o sumă mică, fiind astfel vizată obținerea sprijinului din partea unor grupuri mari de persoane. În acest fel, acțiunea de finanțare participativă este și o modalitate de a atrage atenția oamenilor asupra unui anumit produs și asupra producătorului său.

pic. 1: Scoreboard of second crowd funding call in Antwerp –showing results after three weeks on the site of the ‘ringland’ citizens’ movement. Source: ringlang.be (2018)

În ceea ce privește mobilitatea urbană, crowd-sourcing-ul, bazat pe dezvoltarea unor noi concepte de mobilitate, reprezintă o nouă posibilitate de a atrage atenția cetățenilor asupra unor planuri sau proiecte alternative, precum și o modalitate de a consolida dezvoltarea acestor alternative, prin colectarea de resurse financiare suplimentare în acest scop.

Beneficii și beneficiari

Crowdsourcing-ul presupune stabilirea de către consumatori a felului în care va arăta în final un produs care se află în faza de dezvoltare, întrucât aceștia sunt cei care decid ce concepte de marketing sunt viabile. De altfel, acest lucru stă la baza finanțării participative. În afară de obținerea de resurse financiare prin organizarea unei campanii de finanțare participativă de succes, mișcările cetățenești pot face apel la susținerea unui proiect sau a unei acțiuni cetățenești de către publicul larg. Astfel pot fi obținute beneficii evidente, precum consolidarea poziției cetățenilor și a mișcărilor organizate

de aceștia în cadrul proceselor de planificare co-productivă. În cele din urmă, prin aprofundarea și dezvoltarea viziunilor privind impactul diferitelor soluții de mobilitate, poate fi îmbunătățită calitatea procesului de planificare, ceea ce este în beneficiul tuturor partenerilor implicați.

Credibilitate, co-producere

Credibilitatea mișcărilor cetățenești crește dacă un număr mare de persoane își arată sprijinul donând bani (chiar și sume mici). Rezultatele studiului extind baza de cunoștințe de care dispun mișcările cetățenești, contribuind la apropierea acestora de statutul de parteneri egali ai administrațiilor, în cadrul unor întâlniri și ateliere de planificare co-productivă cu politicienii, desfășurate în contextul unui proces de negociere a proiectelor și alternativelor care să fie susținute. Calitatea procesului de planificare poate spori mai degrabă dacă există un numitor comun al discuțiilor între parteneri, susținut de date concrete, decât printr-o opoziție bazată în mare parte pe slogane.

pic. 2 alternative design for the antwerp ring road launched by citizens' movements and taken on board in the government's and city's planning process, based on crowd funded feasibility study. Source: ringlang.be (2016)

Cadrul legal

Cadrul legal pentru finanțarea participativă diferează de la un stat la altul. Astfel, din punct de vedere legal, se pot distinge diferite tipuri de platforme de finanțare participativă:

- platformele în cadrul cărora publicul face donații pentru un proiect sau o companie/organizație;
- platformele în cadrul cărora publicul depune bani în schimbul unei forme de răsplată (o copie a lucrării, un cadou cu scopuri publicitare, etc.) care, în general, are o valoare mai mică decât suma donată;
- platformele în cadrul cărora publicul investește într-o companie, fie printr-un împrumut, fie printr-un aport de capital în vederea obținerii unui profit posibil.

Această fișă de inovație se referă la primul tip de finanțare participativă - cel mai simplu din punct de vedere juridic.

Opțiunile de politică pentru orașe

Mișcările civice utilizează finanțarea participativă pentru a debloca situații în care abordarea obișnuită, de gestionare de către autorități a unui proces de implementare a unui proiect, nu pare să funcționeze, adesea din cauza complexității contextului. Atunci când astfel de inițiative pot adopta poziții mai ferme, datorită argumentelor mai solide, formulate în urma unei munci de cercetare, administrațiile orașelor au avantajul de a putea face alegeri în cadrul unor procese de co-producere, colaborând cu mișcările cetățenești, în loc să se opună acestora.

În unele orașe, platformele de finanțare participativă sunt sprijinite de primărie. De exemplu, orașul Gent dispune de o platformă de finanțare participativă în cadrul politicii sale de a obține angajamentul și solidaritatea locuitorilor și altor părți interesate pentru a crea și experimenta orașul împreună. Prin intermediul platformei pentru proiecte sunt selectate idei și sunt lansate cereri de sprijin financiar, în unele cazuri obținându-se cofinanțare din partea primăriei.

În Anvers, o mișcare civică a luat inițiativa de a lansa în mod independent un apel de finanțare participativă.

Bune practici (exemple)

În cazul orașului Anvers, una dintre mișcările cetățenești – numită Ringland – s-a opus proiectului guvernamental pentru șoseaua de centură și a lansat un concept alternativ de proiectare. Sprijinul pentru viziunea aceasta alternativă asupra proiectului a crescut constant prin acțiuni tipice, utilizate de regulă de mișcările cetățenești (audieri, scrisori, conferințe de presă, acțiuni de stradă, festivaluri de muzică pop cu acces gratuit, acțiuni legale de opoziție, etc.). În etapa următoare, mișcarea a decis să lanseze un apel pentru finanțarea participativă a patru studii, care aveau ca scop consolidarea și aprofundarea conceptului alternativ de proiectare. Obiectivul final a fost acela de a convinge guvernul să adapteze planurile ținând seama într-o măsură cât mai mare de propunerea înaintată de mișcarea cetățenească. Apelul a fost lansat prin intermediul rețelelor sociale (Twitter, Facebook), prin scrisori, precum și în cadrul unor activități publice organizate de grupul de inițiativă pentru a se opune proiectului guvernamental și a promova conceptul alternativ.

Suma de 100 000 de euro vizată a fost obținută într-o perioadă scurtă de timp, și anume șase săptămâni, permițând Ringland-ului să mandateze institute de cercetare și grupuri de consultanță specializate pentru realizarea celor patru studii:

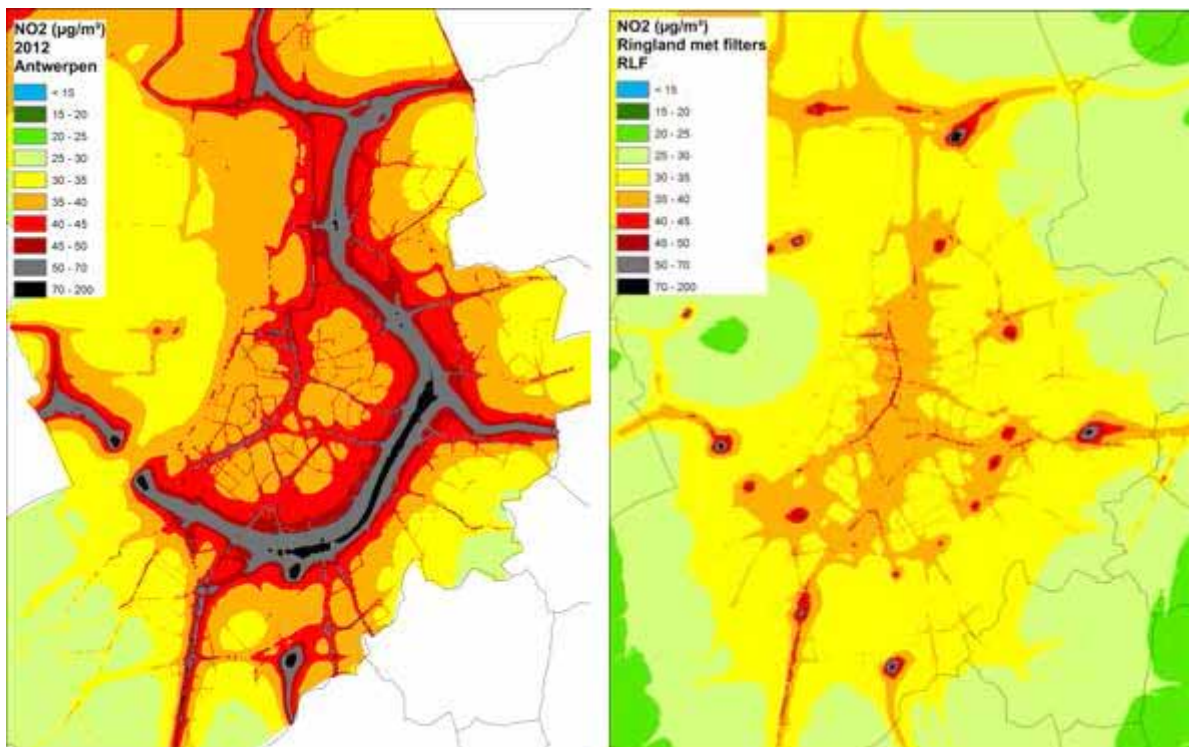
- un studiu de trafic pentru a investiga fezabilitatea regândirii și a declasării șoselei de centură, pe baza unui nou concept de mobilitate (împărțirea ocolitoarei în două artere paralele, anume o șosea urbană și una pentru traficul de tranzit, construirea unui drum ocolitor internațional în partea de nord a orașului și obținerea unui transfer modal de 20% din traficul de automobile până în 2030);

- un studiu de impact asupra sănătății, atât în cazul proiectului guvernamental, cât și pentru conceptul alternativ, constând în simulări cartografice ale valorilor emisiilor de NO_x și ale zgomotului la nivelul coridorului drumului ocolitor;
- un studiu privind fezabilitatea financiară a proiectului propus de mișcarea cetățenească, inclusiv a acoperirii drumului ocolitor pe întreaga sa lungime, cu propunerea de mecanisme alternative de finanțare, cum ar fi sisteme de valorificare a terenurilor și de taxare rutieră; și
- un studiu de peisaj și urbanism pentru amenajarea în zona de centură acoperită, a unei ample dezvoltări urbane, incluzând un parc și locuințe noi pentru peste 25 000 de locuitori.

În 2018, a fost lansat un nou apel pentru donații, cu scopul de a finanța încă două studii:

- proiectarea alternativă (mai compactă) a unor noduri rutiere; și
- proiectarea unui tunel pentru asigurarea siguranței, dar și în vederea extinderii segmentelor rutiere acoperite.

Ambele studii din a doua etapă se referă la proiectare. Primul a determinat deja modificarea planului guvernamental pentru realizarea uneiia dintre noile bretele rutiere de legătură cu drumul ocolitor într-o formă mai compactă. Astfel, a fost posibilă salvarea de la demolare a unui parc și a unei zone de patrimoniu industrial.

pic. 3 Crowd funded study result showing no2 emissions related to the existing traffic and infra-structure (left) in antwerp and after the capping the ringroad and the traffic restructuring proposal launched by citizen's movements . Source: ringlang.be and vito (2016)

Calendar

Perioada de timp tipică pentru strângerea de fonduri este de câteva luni. În mod normal, orice tip de promovare trebuie organizată de mai multe ori. Se pare că este posibilă și repetarea solicitărilor de sprijin financiar (în cazul orașului Anvers, acest lucru a fost posibil după doi ani). Rezultatele studiului pot fi utilizate în diferite etape ale procesului de planificare a proiectului, de exemplu pentru analiza impactului asupra mediului, pentru realizarea studiului de fezabilitate și conceperea preliminară a proiectului, etc.

Costuri

Scopul acțiunii de finanțare participativă este, desigur, de a obține resurse financiare. În cazul orașului Anvers, prima dată s-au strâns aproximativ 100 000 de euro pentru patru studii, a doua oară 60 000 de euro pentru încă două studii. Oamenii sunt rugați să doneze sume mici, de exemplu 20 de euro. Bineînțeles că sunt binevenite și sumele mai mari. Costurile pot fi reduse prin implicarea unor instituții de cercetare precum universitățile, care pot participa la activitățile de cercetare utilizând fonduri proprii.

Întrebări deschise

Este discutabil în ce măsură autoritățile publice au obligația să asigure realizarea de studii pentru întregul Plan de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD) și pentru proiectele aferente și să nu lase, în cadrul planificării mobilității, „probleme nerezolvate”, pentru soluționarea cărora va fi necesară obținerea unei finanțări din partea cetățenilor, având în vedere că aceștia deja plătesc taxe și impozite, care ar trebui să fie suficiente pentru dezvoltarea infrastructurii publice adaptate nevoilor de mobilitate ale unui oraș.

Posibile evoluții viitoare

Pe măsură ce, în multe orașe, procesele de planificare evoluează către abordări colaborative, devine tot mai importantă implicarea actorilor cu obiective și interese diferite. Mișcările cetățenești se vor confrunta cu necesitatea

deținerii unei baze de cunoștințe care să le permită participarea ca parteneri cu drepturi depline la procesele de planificare.

Cum și unde se încadrează într-un PMUD

Studiile realizate prin finanțare participativă pot fi utile în orice etapă a elaborării unui PMUD, în care apar aspecte contestate sau fricțiuni între mișcările cetățenești și abordarea promovată de administrația unui oraș sau de alți actori din domeniul mobilității (de exemplu, departamentele de lucrări publice ale unui minister responsabile pentru construirea drumurilor principale). Având în vedere că mișcările cetățenești au adesea ca obiect proiecte de infrastructură de mare amploare, care au un impact asupra vieții urbane și a mediului, studiile realizate prin finanțare participativă sunt utile, cel mai probabil, pentru evaluarea impactului proiectelor propuse, precum și pentru generarea de concepte alternative și aprecierea fezabilității acestora.

RĂSPUNDERE LEGALĂ: Autorii își asumă întreaga răspundere pentru conținutul acestei publicații. Aceasta nu reflectă neapărat opinia Uniunii Europene. Comisia Europeană nu este responsabilă pentru vreo utilizare a informației conținute aici. Toate imaginile au fost puse la dispoziție de către parteneri (dacă nu este menționat altfel) și au aprobara pentru a fi reproduse în această publicație.

CIVITAS PROSPERITY a primit finanțare prin Programul Uniunii Europene pentru cercetare și inovare Horizon 2020, în temeiul acordului de grant nr. 690636.